

Професійне навчання у Німеччині

1. Передмова

Дорогий читачу, дорога читачко!

Ми раді вітати тебе в Німеччині. Ти можеш відвідувати тут школу, а після її закінчення почати професійне навчання чи здобути освіту у ВНЗ. Ми хочемо, щоб в тебе був шанс побудувати для себе нове майбутнє.

Як молодіжна організація об'єднання німецьких профспілок (DGB), ми відстоюємо права стажерів і молодих працівників у Німеччині. DGB-Jugend і профспілки, що входять до DGB, допоможуть тобі отримати інформацію про твої права в процесі навчання та трудової діяльності. Наші членські профспілки працюють у всіх галузях економіки Німеччини та ведуть переговори щодо гарної заробітної плати й умов праці для своїх членів. Ми підтримуємо наших членів у конфліктних ситуаціях із роботодавцями — будь то консультаційні чи адвокатські послуги.

У традиціях профспілок ми виступаємо за відкрите суспільство та підтримуємо всіх працівників у Німеччині. Ми — безпартійні та незалежні:

Тобто нам не платить держава, ми не належимо ні до якої партії. Кожен працівник може стати членом профспілки — незалежно від походження, статі, релігії чи сексуальної орієнтації.

Щоб допомогти тобі швидше зорієнтуватися в навчальному та робочому середовищі, ми зібрали для тебе найважливішу інформацію. Брошуру поділено за різними стадіями, які необхідно пройти для успішного завершення навчання. Наприкінці наведено список адрес, куди можна звернутися, щоб отримати додаткову інформацію, поради та допомогу.

Якщо ти хочеш дізнатися більше про окремі теми, в текстах ти знайдеш посилання на додаткову інформацію.

Ми бажаємо тобі успіхів на твоєму шляху!

Твоя профспілка DGB-Jugend

2. Німецька шкільна система

Найважливіше для успішного початку професійного життя — це гарна освіта. Основи для цього закладаються вже в школі. Із закінченням школи відкриваються різні можливості для твого подальшого життєвого шляху.

Обов'язкова освіта та право на освіту

У Німеччині відвідування школи є обов'язковим. Зазвичай у школі навчаються з 6 років протягом дев'яти чи десяти навчальних років, залежно від федеральної землі. Кожна дитина має право на безкоштовну освіту. Кваліфікація після закінчення школи може бути абсолютно різною, залежно від того, яку школу ти відвідуєш. Щоб отримати найвищу кваліфікацію, Abitur (атестат зрілості), потрібно провчитися в школі навіть 12–13 років.

Зокрема, обов'язкова освіта в Німеччині поширюється також на дітей і молодь з числа біженців. Однак чи підуть вони насправді в школу чи їм доведеться чекати кілька місяців, багато в чому залежить від федеральної землі та конкретної ситуації на місцевому рівні: у деяких федеральних землях (Берлін, Бремен, Гамбург, Саар і Шлезвіг-Гольштейн) обов'язкова шкільна освіта надається з моменту подачі заяви про надання притулку. В інших, навпаки, навчання починається через три (як у Баварії та Тюрінгії) або шість місяців (як у Баден-Вюртемберзі).

Інформація про систему шкільної освіти у твоєї федеральній землі

Система шкільної освіти в Німеччині відрізняється від землі до землі, оскільки землі самостійно визначають систему шкільної освіти. Тому перевір місцевий сайт Міністерства освіти, щоб дізнатися, які варіанти атестатів про закінчення школи доступні тобі. Консультації надають також самі школи. Раз на рік багато шкіл проводять «день відкритих дверей».

Які атестати про закінчення школи тобі потрібні?

Атестат про закінчення середньої школи

Навчальний час: 9–10 років

Школа: середня школа, єдина школа

Атестат про закінчення середньої школи — це перший атестат про повну загальну середню освіту в Німеччині. Він дає право почати професійне навчання, наприклад, за кваліфікованою професією, комерційною чи технічною спеціальністю. Однак, отримавши атестат про закінчення середньої школи, ти також маєш змогу отримати більш високу кваліфікацію в середній школі — свідоцтво про отримання середньої професійної освіти.

Свідоцтво про отримання середньої професійної освіти

Навчальний час: 10 років

Школа: середня професійна школа, єдина школа

Закінчення середньої професійної школи також називається середньою загальною освітою. Із цим свідоцтвом ти можеш почати професійно-технічне навчання. У порівнянні із закінченням середньої школи, ти підвищуєш свої шанси на отримання місця для навчання, оскільки для деяких професій, пов'язаних із навчанням, атестата про закінчення середньої школи недостатньо. Однак ти також можеш отримати Abitur (атестат зрілості) в технікумі чи гімназії, щоб мати змогу вчитись у подальшому.

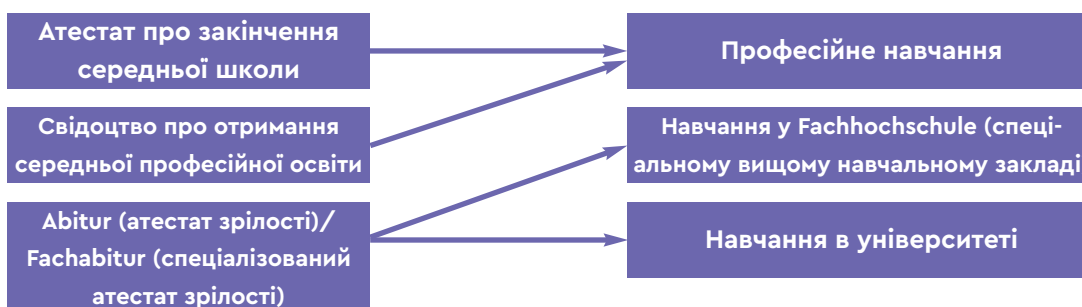
Abitur (атестат зрілості)/Fachabitur (спеціалізований атестат зрілості)

Навчальний час: 12–13 років

Школа: гімназія, єдина школа/технікум

Отримавши Abitur (атестат зрілості), ти здобуваєш allgemeine Hochschulreife (загальну кваліфікацію для вступу до вищого навчального закладу). Потім ти зможеш вчитись у вищому навчальному закладі чи почати професійне навчання. Fachabitur (спеціалізований атестат зрілості) можна отримати в навчальних закладах із конкретною професійною спрямованістю — наприклад, у сфері бізнесу, технологій або освіти. Воно дає тобі право на навчання у Fachhochschule (спеціальному вищому навчальному закладі). Отже, тобі буде не обов'язково дотримуватися конкретної професійної спрямованості.

Який атестат про повну загальну середню освіту відкриває які можливості?

3. Види професійного навчання

Гарна освіта для гарної роботи

У разі успішного закінчення школи ти можеш будувати подальші плани на майбутнє. Якщо програма навчання не пасує чи поки не пасує для тебе, дізнайся про можливе професійне навчання. Зрештою, в Німеччині налічується 324 визнані професії в галузі освіти.

Освіта того варта

На перший погляд, може здатися привабливим відразу ж шукати роботу, а не витратити від двох до чотирьох років на навчання. Але в довгостроковій перспективі тобі буде гірше без освіти: під час навчання ти здобуваєш цінні знання та досвід. Це означає, що тебе, як кваліфікованого спеціаліста, буде не так легко замінити. До того ж кваліфіковані спеціалісти заробляють значно більше, ніж їхні некваліфіковані колеги. Здобувши освіту, ти зможеш пізніше підвищити свою кваліфікацію, взяти на себе нові обов'язки та просунутися службою в компанії. Бачиш, освіта, безумовно, того варта.

Німецька професійна освіта визнана на міжнародному рівні

Німецька система професійної освіти визнана на міжнародному рівні. Ausbildungsinhalte (зміст навчання) регулюється одноманітно. Так ти точно знаєш, чому будеш навчатися під час здобуття освіти. До того ж компанії знають, чого вони можуть очікувати від підготовлених фахівців. Це особливо важливо, якщо ти плануєш працювати на іншому підприємстві після отримання освіти. Залежно від професії, навчання займає від двох до чотирьох років. В основному навчання відбувається безпосередньо на підприємстві та доповнюється навчанням у професійно-технічному училищі.

Доступ до освіти

Доступ до подвійного професійно-технічного навчання залежить від твого статусу перебування в країні. Як **визнаний біженець** ти можеш почати професійно-технічне навчання без будь-яких обмежень.

Для **прохачів притулку, які мають посвідку на проживання**, діє тримісячний період очікування після подачі заяви про надання притулку. Після цього тобі необхідно отримати дозвіл від органу в справах іноземців.

Однак на тебе може поширюватися й загальна заборона на роботу, наприклад, якщо ти все ще проживаєш в центрі первинного прийому чи прибуваєш із так званої безпечної країни походження. Щоб дізнатися, чи дозволено тобі працювати в Німеччині, звернись у службу міграції молоді чи до свого соціального працівника.

Які форми навчання існують?

Професійне/подвійне навчання

Подвійне навчання — також зване навчанням безпосередньо на підприємстві — проводиться три-чотири дні на тиждень на **навчально-виробничому підприємстві**. Ти будеш працювати безпосередньо в компанії під керівництвом Ausbilder (інструктора). Завдяки практичному застосуванню ти дізнаєшся все, що тобі потрібно знати для своєї професії.

До того ж ти будеш відвідувати **професійно-технічне училище** один-два дні на тиждень. Там викладаються важливі теоретичні основи, а також знання трудового й соціального права та загального суспільно-політичного змісту.

Джерело: Федеральний інститут професійної освіти (BIBB)/станом на: 1 жовтня 2020 року, каталог визнаних професій в галузі освіти на 2021 рік.

Джерело: Федеральне міністерство освіти і досліджень (BMBF): звіт про професійну освіту за 2022 рік, оцінка за 2021 рік

Джерело: Джерело: BMBF: звіт про професійну освіту за 2022 рік, оцінка за 2021 рік

Правила навчання встановлюють одноманітно для всіх учнів тієї чи іншої професії, які навички та знання мають бути придбані в процесі навчання. Якщо підприємство не може самостійно забезпечити весь Ausbildungsinhalte (зміст навчання), існують **міжпідприємстві навчальні центри**, які ти можеш відвідувати разом із іншими слухачами.

Під час навчання ти отримуватимеш **Ausbildungsvergütung (винагороду за навчання)** від свого навчально-виробничого підприємства. Ти також можеш мати право на **фінансову підтримку**.

Детальніше про фінансування ти можеш дізнатися в **главі 6**.

Außerbetriebliche Ausbildung (навчання поза підприємством)

Якщо ти не можеш знайти місце для навчання на підприємстві, ти також можеш укласти Ausbildungsvertrag (договір на навчання) з **Bildungsträger (підприємством, що надає послуги з навчання)**. Ця форма навчання називається Außerbetriebliche Ausbildung (навчанням поза підприємством). Багато Bildungsträger (підприємств, що надають послуги з навчання) отримують державне фінансування. Але є й комерційні постачальники.

Ausbildungsinhalte (зміст навчання) такий саме, як і в разі навчання безпосередньо на підприємстві. Ти здобудеш теоретичні та практичні знання. Однак практична частина проходить не безпосередньо в компанії, а в майстернях, лабораторіях або навчальних офісах Bildungsträger (підприємств, що надають послуги з навчання). Під час **виробничої практики** ти також краще дізнаєшся про процеси, які відбуваються на реальному виробництві. Теоретична підготовка проводиться в професійно-технічному училищі.

У разі навчання поза підприємства ти також отримаєш Ausbildungsvergütung (винагороду за навчання). Це також фінансується державою. За певних обставин ти маєш право на додаткову фінансову допомогу.

Детальніше про фінансування ти можеш дізнатися в **главі 6**.

Підтримка під час навчання

Тобі може знадобитися підтримка, щоб почати чи успішно завершити навчання, наприклад, тому що в тебе все ще є проблеми з мовою чи навчанням.

Для цього Агентство з працевлаштування пропонує міру підтримки AsA flex, яка індивідуально адаптована до потреб учнів. Учасникам гарантовано надається наставник на весь період курсу навчання. У тебе буде змога повторити та закріпити отримані знання в невеликих викладацьких групах із кваліфікованими фахівцями.

Найпопулярніші професії 2021 року

Посада/навчальна спеціальність

1.	Комерційний директор з офіс-менеджменту
2.	Продавець
3.	Технік-мехатронік в автомобільній промисловості
4.	Продавець у роздрібній торгівлі
5.	Медичний працівник
6.	Спеціаліст у галузі інформатики
7.	Промисловий клерк
8.	Спеціаліст із електроніки
9.	Механік із монтажу санітарно-технічного устаткування, опалення та кондиціонування повітря
10.	Працівник стоматологічної служби

Навчання

Отримавши Abitur (атестат зрілості), ти здобув allgemeine Hochschulreife (загальну кваліфікацію для вступу до вищого навчального закладу). Ти можеш використовувати його для подачі заяви на вступ до будь-якого вищого навчального закладу. Fachabitur (спеціалізований атестат зрілості) дає право на навчання у Fachhochschule (спеціальному вищому навчальному закладі). За певних умов навчання можливе і без Abitur (атестата зрілості), наприклад, якщо в тебе вже є досвід роботи за фахом у кілька років. Детальнішу інформацію можна знайти на сайті Міністерства освіти відповідної федеральної землі.

Університети та Fachhochschule (спеціальні вищі навчальні заклади) в Німеччині пропонують різноманітні програми навчання. В університетах основна увага приділяється науковим дослідженням. З іншого боку, програми отримання ступеня у Fachhochschule (спеціальних вищих навчальних закладах) більшою мірою орієнтовані на застосування та часто пов'язані зі спеціалізованим стажуванням.

Інформацію про запропоновані курси та процедури подання заяви можна знайти на сайтах університетів і Fachhochschule (спеціальних вищих навчальних закладів).

Там ти знайдеш контактні дані для інформування іноземних студентів. Інформація та консультації з навчання також надаються через служби міграції молоді. Детальніше про це ти можеш дізнатися в розділі з **обслуговування**.

Понад 17 000
навчальних програм

Фінансування під час навчання

Ти можеш вчитися в Німеччині навіть без фінансової підтримки з боку сім'ї. Визнані біженці мають право на отримання допомоги відповідно до Bundesausbildungsförderungsgesetz (Федерального закону про фінансування освіти), так званого **BAföG**, після 15 місяців очікування. Яке фінансування ти отримаєш, залежить від твого доходу, доходу твоїх батьків і твоєї життєвої ситуації.

Максимальна ставка BaföG становить 812 євро на місяць (діє з 08/2022) і виплачується тобі протягом певного стандартного періоду навчання.

Після закінчення навчання тобі необхідно поступово виплатити половину гранту. Ми настійно рекомендуємо звернутися за професійною консультацією.

Для отримання додаткової інформації про BaföG, подання заявки та про те, де ти можеш знайти консультаційні центри, звертайся за посиланням:

www.bafög.de.

студентам, які демонструють гарну успішність і водночас проявляють соціальну активність.

Однак в основному фонди просувають за абсолютно різними критеріями. Дослідження завжди мають користь. Розмір стипендії визначається відповідно до BaföG. Гроші повертати не потрібно. До того ж стипендіати часто отримують додаткові гроші на навчальні поїздки за кордон або на купівлю книг.

Ти можеш отримати інформацію за посиланням:

www.mystipendium.de

Фонд Ганса Беклера, пов'язаний із профспілками, також надає біженцям змогу подати заявку на отримання стипендії. Обов'язковою умовою є отримання дозволу BaföG. Гарантійний фонд університету пропонує біженцям консультаційні послуги з роз'яснення можливостей отримання освіти в Німеччині. За посиланням www.boeckler.de/bab.htm ти можеш дізнатися більше про те, як подати заявку.

Студенти також можуть подати заявку на отримання **стипендії**. Різні фонди виділяють кошти

4. Професійна орієнтація

Правильна освіта для тебе

Робота відіграє важливу роль у дорослому житті та потребує багато часу. З одного боку, вона має забезпечувати засоби до існування, але вона також повинна приносити задоволення. Отже, перш ніж вибрати професію та майбутню спеціальність, добре подумай про свої інтереси.

Що ти вмієш робити добре?

Серед понад 300 професій, пов'язаних із навчанням, напевно знайдеться й та, яка пасує саме для тебе.

Наступні питання можуть допомогти тобі у виборі професії:

Що приносить тобі задоволення?

Які в тебе інтереси?

У чому твої сильні сторони?

Які шкільні предмети давалися тобі особливо легко?

Що, на думку оточуючих, ти можеш робити?

Запиши відповіді. Поговори з друзями чи також з вчителями. Ким вони бачать тебе? Що вони можуть тобі порекомендувати? Ти знаєш людей, які вже працюють або проходять навчання? Спитай також їх. Звичайно, вони можуть дати тобі цінні поради.

Яка професія тобі пасує?

Коли ти визначиш свої інтереси та сильні сторони, подумай, які професії можуть тобі пасувати. У **центрі професійної інформації (BIZ)** Агентства з працевлаштування ти можеш отримати інформацію та консультації з різних професій, пов'язаних із навчанням. До того ж центри BIZ є поруч із тобою.

Служби міграції молоді, управління у справах іноземців та деякі асоціації також пропонують

допомогу в професійній орієнтації. Але ти також можеш безпосередньо проконсультуватися з компанією. У такий спосіб ти також можеш попросити про проходження стажування.

Не зайвим буде й відвідування **ярмарки навчальних закладів**. Тут представлені компанії, що пропонують місця для навчання. Ти зможеш поспілкуватися, а також задати питання про професію та навчально-виробниче підприємство. Ти можеш дізнатися, коли в твоєму місті буде проходити ярмарок навчальних місць, звернувшись в місцеве агентство зайнятості чи центр зайнятості.

В Інтернеті також є інформація про професії, пов'язані з навчанням. Більшість сайтів німецькою мовою, але деякі пропонують інформацію й на інших мовах:

www.planet-beruf.de

www.berufenet.arbeitsagentur.de

www.arbeitsagentur.de/k/ausbildungklarmachen

Інформація Агентства з працевлаштування (німецькою)

www.arbeitsagentur.de/en/welcome

Інформація та консультаційні послуги Агентства з працевлаштування (німецькою, англійською, французькою)

<https://jugend.dgb.de/ausbildung/deine-ausbildung/in-die-ausbildung/auf-der-suche>

Інформація від профспілки DGB-Jugend про пошук місця для навчання (німецькою)

www.make-it-in-germany.com

Інформація від Федерального Міністерства економіки, Федерального Міністерства праці й Агентства з працевлаштування, зокрема про освіту та роботу в Німеччині (німецькою, англійською, французькою, іспанською)

www.goethe.de/prj/mwd/en/indeutschlandleben/sas/studiumundausbildung.html

Інформація Goethe-Institut (Інститут ім. Гете) про навчання й освіту в Німеччині (багатьма мовами)

Визнання іноземних освітніх кваліфікацій

Ти можеш отримати визнання своєї шкільної освіти, навчання та навіть професійної освіти в країні твого походження. Для цього необхідно перевірити, якій німецькій кваліфікації відповідає твоя попередня кваліфікація.

Якщо ти не закінчив школу до від'їзду до Німеччини, твоя школа зарахує тебе до класу.

Багатомовну інформацію про визнання освітніх кваліфікацій і консультаційні послуги можна знайти на сторінці

www.anerkennung-in-deutschland.de

Спробуй себе в стажуванні

Під час стажування ти будеш працювати на підприємстві протягом кількох тижнів або місяців і в такий спосіб зможеш познайомитися з професією до того, як приймеш рішення про проходження навчання. Однак є дещо, на що варто звернути увагу:

- Стажування не має тривати більше трьох місяців, якщо тільки воно не є частиною твоєї

шкільної освіти чи навчання.

- Основна увага під час проходження стажування приділяється навчанню. Тобі не треба замінювати штатного працівника, як і стояти біля ксерокса та готувати каву.
- Стажери часто отримують лише небагато грошей за свою роботу. Тому особливо важливо, щоб тебе чогось навчили та не використовували як дешеву робочу силу.
- **Договір на стажування** є частиною стажування.

Контрольний список «що міститься в договорі на стажування?»

- ☐ Початок і закінчення стажування
- ☐ Опис твоєї діяльності
- ☐ Оплата стажування
- ☐ Керівник стажування
- ☐ Відпустка
- ☐ Термін попередження
- ☐ Примітка про Tarifverträge (тарифні договори) або Betriebsvereinbarung (угоди компанії), що діють на виробництві
- ☐ Правила оформлення лікарняного листа

Після закінчення стажування ти отримаєш **свідоцтво**, в якому буде описане твоє стажування й отримані тобою навички. Свідоцтво стане тобі в пригоді як підтвердження під час подання заяви.

Якщо ти працюєш повний робочий день, грошей має бути достатньо для покриття твоїх витрат на проживання. Однак не всі стажування оплачуються, наприклад, якщо стажування триває три місяці чи менше або є обов'язковим в рамках твоєї школи чи навчання. Якщо Vergütung (оплата праці) є обов'язковою, застосовується мінімальна винагорода в розмірі 12 євро на годину (з жовтня 2022 року). Залежно від розміру твоєї Vergütung (винагороди), тобі, можливо, доведеться платити внески на Sozialversicherung (соціальне страхування) та Steuer (податки). Потім їх уже буде вираховано з твого доходу у твоїй платіжній відомості.

Якщо в тебе є питання щодо стажування, звернися до місцевої **профспілки**. Вони також перевірять для тебе договір на стажування та свідоцтво про проходження стажування, а також представлятимуть твої інтереси перед роботодавцем.

5. Заяви

Ось ким я хочу стати! І що тепер?

Прийнявши рішення про проходження стажування, тобі необхідно почати шукати відповідні підприємства. Як знайти місце для навчання й успішно подати заяву, ми покажемо тобі в цьому розділі.

Потрібно стажування

Варто безпосередньо запитати про те, які компанії можуть бути зацікавлені в проходженні стажування. Подзвони чи пройди прямо за адресою. Ознайомся з пропозиціями щодо працевлаштування на вебсайтах компанії. Якщо в тебе вже є досвід стажування на підприємстві, запитай і там, чи шукають вони стажерів.

Ти також можеш отримати інформацію про навчально-виробничі підприємства компанії безпосередньо в професійно-технічних училищах. У сільській місцевості поруч із тобою може бути всього кілька навчально-виробничих підприємств. Пошукай також в інших галузях або в інших регіонах і містах.

Інформацію про навчально-виробничі підприємства та місця навчання також можна знайти в Інтернеті:

- Інформація від торгово-промислових палат: www.ihk.de
- Інформація від ремісничих палат: www.handwerk.de/infos-zur-ausbildung
- Рада з працевлаштування та консультаційні пропозиції Агентства з працевлаштування: www.jobboerse.arbeitsagentur.de
- Платформа Агентства з працевлаштування для пошуку роботи: www.ausbildung.de
- Біржі праці онлайн: www.monster.de, www.stepstone.de

Необхідні документи для подачі заяви

Якщо в тебе вийшло знайти вакантне місце для навчання, то зазвичай тобі треба подати письмову заяву. Заява має показати, що ти добре поінформований. Напиши безпосередньо відповідній контактній особі й уточни очікування компанії. Чому ти хочеш пройти це навчання? Опиши свої сильні сторони, інтереси та попередні

знання. Форма також має значення. Багато компаній піклуються про те, щоб заяви відповідали стандартам. Наприклад, ти можеш дізнатися, як виглядає правильна заява, в центрі професійної інформації. Шаблони, що відповідають стандарту DIN для листів, також можна знайти в Інтернеті. Ретельно підготуй свої документи та попроси інших прочитати заяву. Заява має бути без помилок й акуратно оформленою. Відскановані документи мають легко читатися.

Згідно із законодавством, надання портретної фотографії є добровільним і не може вимагатися компанією. Однак якщо ти хочеш використовувати фотографію, переконайся, що твій одяг виглядає добре та серйозно, запитай поради у фотографа.

Контрольний список: що міститься в заяві?

- ☐ Супровідний лист
- ☐ Резюме
- ☐ Свідоцтва про проходження навчання та стажування
- ☐ Свідоцтва про набуті навички (у разі потреби)

Справити гарне враження

Компанії сподобалася твоя заява, і тебе запросили на **співбесіду**. Зазвичай у ній беруть участь кілька людей з компанії, бесіда триває 30–45 хвилин. Добре підготуйся та попрацюй у розмові з іншими. Загальні питання, що задаються на співбесідах під час прийому на роботу, охоплюють, наприклад:

- Що вплинуло на твій вибір професії?
- Які очікування ти пов'язуєш зі стажуванням?
- Як ти думаєш, які передумови ти привносиш у професію, до якої прагнеш?

Щоб справити гарне враження, тобі необхідно переконатися, що твій одяг виглядає пристойно й охайно. Покажи своє бажання пройти навчання, і поясни, що тебе особливо цікавить.

У багатьох компаніях перед співбесідою проводиться тест на прийом на роботу, який вимагає від тебе вирішення завдань, що мають відношення до професії. Ці тести дуже схожі на класну роботу. Часто задаються питання з різних тем, як-от загальні знання, мова, математика чи логіка.

Великі компанії також тестують кандидатів в оціночному центрі. Тут завдання необхідно вирішувати спільно з іншими. Менеджери з найму в компанії хочуть дізнатися, як ти працюєш в команді, які в тебе є ідеї для вирішення та що ти вже знаєш. Добре підготуйся й до цього. Ти можеш отримати поради в консультаційних центрах і в Інтернеті.

Контрольний список: добре підготуватися до співбесіди

- ☐ Заплануй час, щоб прибути вчасно.
- ☐ Заздалегідь продумай, що ти хочеш вдягнути, а також приготуй усе необхідне.
- ☐ Запакуй документи для подачі заяви, включно з оригіналами свідоцтв.
- ☐ Візьми з собою свої особисті документи і посвідку на (тимчасове) проживання.
- ☐ Вимкни телефон перед розмовою.

Дискримінація заборонена

Рішення за чи проти тебе має прийматися залежно від твоїх здібностей. Колір шкіри, стать, релігія чи сексуальна орієнтація не повинні мати значення. Ось чому питання, що стосуються особистого життя, не допускаються на співбесіді під час прийому на роботу, і тобі не треба відповідати на них. Якщо питання здається тобі дивним, запитай, яке відношення воно має до навчання. Ти також можеш встати та піти, якщо відчуваєш неповагу чи навіть агресію. У такому закладі тобі краще не працювати.

Якщо ти вважаєш, що з тобою поведуться гірше через твоє походження чи колір шкіри, звернися за порадою до свого профспілки. Ти можеш боротися з дискримінацією. Твоя профспілка допоможе тобі в цьому.

6. Стажування

Поради щодо стажування

Вітаємо з проходженням стажування! У найближчі місяці ти будеш вчитися в професійно-технічному училищі, освоювати свою професію та знайомитися з новими людьми. Тримаємо кулаки, щоб це був цікавий і чудовий час для тебе. Щоб твоє навчання проходило без проблем, тобі треба звернути увагу на кілька речей. Ми допоможемо тобі в цьому і, як профспілка, будемо відстоювати твої права.

Добре регулюється — твій **Ausbildungsvertrag** (договір на навчання)

Перш ніж почати навчання, тобі необхідно укласти письмовий **Ausbildungsvertrag** (договір на навчання) зі своїм навчально-виробничим підприємством. В **Ausbildungsvertrag** (договорі на навчання) вказується, як і на яких умовах буде проходити твоє навчання. Договір має бути складений відповідно до **Berufsbildungsgesetz** (Закону про професійну освіту) й інших законів. Наприклад, закон встановлює мінімальну кількість днів відпустки, на яку ти маєш право, або максимальну кількість годин роботи на день і на тиждень.

Контрольний список: що написано в **Ausbildungsvertrag** (договорі на навчання)?

- ☐ Ім'я й адреса учня, в разі неповнолітніх — також ім'я та адреса їхніх законних представників.
- ☐ Характер, фактична та тимчасова структура, а також мета професійного навчання, зокрема, професійна діяльність, для якої необхідно пройти навчання.
- ☐ Початок і тривалість професійно-технічного навчання.
- ☐ Навчальний заклад і заходи щодо навчання за межами навчального закладу.
- ☐ Тривалість регулярного щоденного навчання.
- ☐ Іспитовий термін: 1–4 місяці; протягом іспитового терміну обом сторонам дозволяється негайно припинити навчання без пояснення причин.
- ☐ Виплата та розмір **Vergütung** (винагорода), а також її склад, за умови, що **Vergütung** (винагорода) складається з різних компонентів.
- ☐ **Vergütung** (винагорода) або компенсація за понаднормову роботу.
- ☐ Відпускні дні в році: за законом для повнолітніх осіб не менше 20 днів, 24 дні в разі 6-денного робочого тижня.
- ☐ Умови, за яких договір про професійне навчання може бути розірваний.
- ☐ **Ausbildungsrahmenplan** (рамковий навчальний план) як доповнення до договору.
- ☐ **Betrieblicher Ausbildungsplan** (план навчання на робочому місці): у ньому зазначено, коли ти будеш проходити ті чи інші етапи на своєму навчально-виробничому підприємстві та що ти там будеш вивчати.
- ☐ Примітки про **Tarifverträge** (тарифні договори) та **Betriebsvereinbarung** (угоди компанії).
- ☐ Загальне посилання на **Tarifverträge** (тарифні договори), трудові угоди чи **Dienstvereinbarung** (угоди про надання послуг), застосовні до відносин з професійного навчання.
- ☐ Форма **Ausbildungsnachweis** (підтвердження офіційної кваліфікації) відповідно до § 13 пропозиція 2 номер 7 BBiG.

Джерело: §11 BBiG;
www.gesetze-im-internet.de/bbig_2005/_11.html

Mindestausbildungsvergütung (мінімальна винагорода за навчання)

Рік початку навчання	2020	2021	2022	2023
1-й рік навчання	515,00 євро	550,00 євро	585,00 євро	620,00 євро
2-й рік навчання (+18 %)*	607,70 євро	649,00 євро	690,30 євро	731,60 євро
3-й рік навчання (+35 %)*	695,25 євро	742,50 євро	789,75 євро	837,00 євро
4-й рік навчання (+40 %)*	721,00 євро	770,00 євро	837,00 євро	868,00 євро

*Належить до 1-го року навчання, джерело: <https://jugend.dgb.de/-/a8a>

Добре розраховано — **Ausbildungsvergütung** (винагорода за навчання)

Якщо на твоєму навчально-виробничому підприємстві діє колективний договір, то він також регулює, скільки грошей отримують стажери. Якщо колективного договору немає, дізнайся, яка колективна заробітна плата в інших компаніях твоєї галузі. Твоя **Ausbildungsvergütung** (винагорода за навчання) має відповідати цьому принципу та не повинна бути нижче 80 % від стандартної винагороди за колективними договорами, встановленої в галузі. До того ж існують нижні межі **Mindestausbildungsvergütung** (мінімальної винагороди за навчання), які ти можеш побачити в таблиці. Із кожним роком навчання ти отримуватимеш трохи більше грошей.

Скільки грошей мені потрібно для життя?

Оренда Проїзд
Одяг Продукти/їжа
Телефон й Інтернет Відпустка
Бензин й автомобільний податок Відпочинок
Страхування Спортивний клуб

Твої обов'язки в навчанні

Звичайно, тобі необхідно активно брати участь у своєму навчанні. Твоє начальство може давати тобі вказівки, і тобі необхідно виконувати їх, якщо це відповідає цілям навчання.

Berichtsheft (звітний журнал)

Щотижня ти записуєш те, що тобі вдалося дізнатися та зробити під час навчання, у свій **Berichtsheft** (звітний журнал). Ти можеш зробити це під час свого навчання. Твій **Ausbilder** (інструктор) має контролювати та підписувати звіти. Але навіть без підпису **Berichtsheft** (звітний журнал) є дійсним доказом навчання. Тебе

допускають до **Prüfung** (іспиту) тільки в тому разі, якщо до кінця навчання твій **Berichtsheft** (звітний журнал) буде повністю заповнено.

Відсутність на робочому місці та лікарняний

Якщо ти хворієш, ти не можеш працювати. Тобі необхідно повідомити навчально-виробниче підприємство, що не можеш прийти. Починаючи з третього дня хвороби, тобі необхідно пред'явити лікарняний лист. Твоє підприємство також може вимагати цього з першого дня хвороби. Якщо ти захворієш, твою зарплату продовжуватимуть виплачувати. У дні професійного навчання тобі необхідно повідомити про хворобу професійно-технічне училище, а також своє підприємство.

Професійно-технічне училище

Відвідування професійно-технічного училища є частиною навчання й, отже, обов'язковим. На ці дні ти звільняєшся від роботи на підприємстві. Професійно-технічне училище залічуватиметься в рахунок твого робочого часу. Якщо училище не працює, тобі необхідно йти на роботу на підприємство.

Твої права в навчанні

Звичайно, під час навчання в тебе також є права. Також переконайся, що твоє навчально-виробниче підприємство їх тобі надає. Як профспілка, ми підтримуємо тебе, щоб ти мав змогу отримати своє право навіть у разі виникнення спору.

Ausbilder (інструктор)

Твоє навчально-виробниче підприємство зобов'язано надати тобі **Ausbilder** (інструктора). Ця людина має відповідати на твої питання та заздалегідь пояснювати тобі нові завдання. Якщо ти нічому не вчишся чи просто виконуєш роботу, як це роблять навчені колеги, тобі треба звернутися за консультацією. Твоя освіта там, де потрібно вчитися!

Робити помилки

Ти вчишся тому, чого ще не вмієш. Це також охоплює помилки. У разі шкоди з твого боку вони оплачуються з боку компанії. Тобі не потрібно платити за це. До того

ж ти маєш право на те, щоб до тебе ставилися з повагою. Ніхто не має кричати на тебе чи накладати штрафи.

Ausbildungsrahmenplan (рамковий навчальний план)

Уважно подивися на свій Ausbildungsrahmenplan (рамковий навчальний план). Він регулює, в який рік навчання тобі необхідно вивчити ту чи іншу програму. У тебе є право на повноцінну освіту. Якщо твоє навчально-виробниче підприємство не в змозі самостійно навчити тебе всій програмі, воно має подбати про те, щоб в тебе була змога освоїти певні навички за межами компанії.

Ніякої ausbildungsfremde Tätigkeiten (діяльності, не пов'язаної з навчанням)

Усі іноді варять каву для зустрічі. Однак, якщо ці завдання завжди виконуються тільки тобою чи якщо тобі необхідно виконувати приватні доручення для свого начальства, то це неправильно. Дії, які не є частиною твого навчання, не підпадають під дію твого договору. Звернися за порадою до своєї профспілки чи поговори про це зі своєю Betriebsrat (радою директорів) або Jugend- und Auszubildendenvertretung (представництвом молоді та стажерів) (JAV).

Охорона праці

Під час виконання небезпечної роботи тобі треба носити захисний одяг, який має надати твій роботодавець. У Законі про охорону праці прописані інші заходи захисту, які обов'язково мають дотримуватися на твоєму підприємстві.

- Стажери віком до 18 років зазвичай не можуть бути призначені на небезпечну роботу.
- Звичайно, тобі дозволяється працювати лише вісім годин на день. Повнолітнім особам за виняткових обставин дозволяється працювати до десяти годин. Потім ця понаднормова робота має бути компенсована в найближчі тижні.
- Якщо ти працюєш більше шести годин на день, ти маєш право на 30-хвилинну перерву. Неповнолітні — навіть на годину.
- Щонеділі ти можеш працювати в певних галузях тільки за виняткових обставин. А втім, ти маєш право щонайменше на 15 вільних від роботи неділей на рік. На кожную робочу неділю в тебе буде один вихідний.

У професійно-технічному училищі ти дізнаєшся більше про закони та правила трудового життя. Якщо в тебе виникнуть питання чи ти виявиш, що твої права не дотримуються, ти можеш звернутися до своєї Betriebsrat (ради директорів), Jugend- und Auszubildendenvertretung (представництва молоді та стажерів) (JAV) або профспілки.

Захист від переслідувань і знущань

У тебе є право не піддаватися образам або сексуальним домаганням. До того ж ніхто не має піддаватися фізичному насильству до тебе.

Якщо тобі доводиться терпіти часту ворожість, а також регулярні глузування, тобі варто діяти. На підприємстві тобі буде допомагати Ausbilder (інструктор), а також Betriebsrat (рада директорів) або Jugend- und Auszubildendenvertretung (представництво молоді та стажерів). Твої вчителі в професійно-технічному училищі чи контактна особа у відповідній профспілці також можуть надати тобі пораду та підтримку.

Фінансування в освіті

Навіть під час професійного навчання тобі потрібно на щось жити. Ми розповімо тобі, як ти можеш отримати фінансування.

Ausbildungsvergütung (винагорода за навчання)

У разі подвійної освіти ти маєш право на отримання Vergütung (винагороди). Розмір варіюється залежно від галузі та компанії.

Зазвичай Ausbildungsvergütung (винагорода за навчання) вище, якщо компанія пов'язана колективним договором. Tarifverträge (тарифні договори) укладаються між профспілками й окремими роботодавцями, а також для всієї галузі. На сайті www.tarifvertrag.de ти можеш ознайомитися з колективно узгодженим розміром Ausbildungsvergütung (винагороди за навчання) для своєї галузі.

Детальнішу інформацію про Tarifverträge (тарифні договори) й угоди у твоїй компанії ти можеш отримати у своїй Betriebsrat (раді директорів), Jugend- und Auszubildendenvertretung (представництві молоді та стажерів)

Приклад: колективно узгоджені *Ausbildungsvergütung* (винагороди за навчання)

	1-й рік навчання	2-й рік навчання	3-й рік навчання	4-й рік навчання
Будівельний бізнес, комерційний, Берлін:	792 євро	966 євро	1 218 євро	–
Автомобільне ремесло, Мекленбург-Передня Померанія:	823 євро	860 євро	900 євро	955 євро
Банківські послуги:	1 036 євро	1 098 євро	1 160 євро	–

Джерело: www.wsi.de/de/ausbildungsverguetungen-15299.htm

або у відповідній профспілці.

Залежно від розміру твоєї *Vergütung* (винагороди) з тебе можуть стягуватися *Steuer* (податки) та збори для *Sozialversicherung* (соціального страхування).

Фінансова допомога в період навчання

Особи, які шукають притулку з дозволом на проживання, не мають права на отримання *Berufsausbildungsbeihilfe* (допомоги на професійне навчання), а ті, хто дочекався, отримують його тільки після 15 місяців законного проживання за певних умов. Однак пільги відповідно до Закону про допомогу особам, які шукають притулку, також можуть бути отримані під час навчання, якщо *Ausbildungsvergütung* (винагорода за навчання) недостатня для отримання засобів до існування. Якщо в тебе виникнуть будь-які питання, звернися до місцевих консультаційних центрів.

Unterhalt (забезпечення)

Можливо, твоїм батькам також доведеться оплачувати твоє *Unterhalt* (забезпечення). Твій консультант в Агентстві з працевлаштування скаже тобі, на яку суму ти маєш право за законом.

Wohngeld (житлові пільги)

За певних обставин ти можеш подати заяву на отримання *Wohngeld* (житлових пільг) у відповідний цивільний офіс або муніципальну адміністрацію під час навчання. Це та ситуація, коли ти не отримуєш *Berufsausbildungsbeihilfe* (допомоги на професійне навчання), наприклад, тому що твоє навчання вже закінчилося. *Wohngeld* (житлові пільги) — це субсидія на твою орендну плату, яка надається на один рік.

Якщо тобі потрібна допомога в поданні заяв, звернися до найближчої асоціації соціальних консультантів або в службу міграції молоді.

Betriebsrat (рада директорів) та JAV (представництво молоді та стажерів)

На підприємствах, де працює щонайменше п'ять працівників, працівники мають право створювати *Betriebsrat* (раду директорів). Вона представляє інтереси працівників перед керівництвом компанії. *Betriebsrat* (рада директорів) вибирається в демократичний спосіб і має право впливати на рішення, що приймаються компанією.

Якщо є *Betriebsrat* (рада директорів), то також може бути вибрано *Jugend- und Auszubildendenvertretung* (представництво молоді та стажерів) (JAV). Для цього має бути не менше п'яти неповнолітніх працівників або стажерів віком до 26 років. JAV (представництво молоді та стажерів) представляє інтереси молодих працівників у компанії. Представницька група контролює дотримання роботодавцем чинних законів і нормативних актів в галузі навчання. Вона також може подати заявку на вжиття заходів, що сприяють інтеграції молоді й учнів іноземного походження. Якщо ти виконуєш роботу, яка не входить до твого *Ausbildungsplan* (плану навчання), або з тобою погано поводяться, ти можеш звернутися в JAV (представництво молоді та стажерів).

7. Сервісна частина

Профспілки

DGB-Jugend

Основні німецькі профспілки об'єднані під егідою німецької конфедерації профспілок (DGB) для просування своїх політичних інтересів. Водночас DGB-Jugend представляє інтереси учнів і молодих працівників. DGB-Jugend допоможе тобі із загальними питаннями про твої права в галузі освіти та професійної діяльності. Конкретні рекомендації ти можеш знайти, наприклад, на онлайн-порталі «Dr. Azubi».

Члени профспілок отримують підтримку адвоката через правовий захист DGB у разі виникнення правових спорів на навчанні та на роботі.

DGB-Jugend: www.jugend.dgb.de

Dr. Azubi: <https://jugend.dgb.de/dr-azubi>

За конкретною порадою, інформацією про Tarifverträge (тарифні договори) у твоїй галузі та підтримкою в разі виникнення конфліктів у процесі навчання звертайся до профспілок в DGB. На їхніх вебсайтах ти можеш знайти контактних осіб у своєму регіоні.

IG Metall Jugend

IG Metall Jugend представляє права учнів і молодих працівників у професіях, пов'язаних з металообробною промисловістю. Це, наприклад, промислові механіки-мехатроніки.

www.igmetall.de/jugend

IG BCE Jugend

За стажерів і молодих працівників у гірничодобувній, хімічній та енергетичній галузях відповідає IG BCE.

www.igbce.de/aktive/junge-generation/

ver.di-Jugend

У ver.di-Jugend стажери та молоді працівники організовуються в галузі послуг.

www.jugend.verdi.de

Junge GEW

Junge GEW дає змогу обмінюватися думками та представляти інтереси всіх молодих людей у галузі освіти, виховання та науки.

www.gew.de/ausschuesse-arbeitsgruppen/personengruppen/junge-gew

EVG-Jugend

EVG-Jugend представляє інтереси стажерів і студентів за подвійним навчанням в транспортній галузі. Це охоплює, зокрема, німецьку залізницю, а також канатні дороги та пором.

www.evg-online.org/Jugend/

Junge NGG

У Junge NGG представлені інтереси стажерів, студентів за подвійним навчанням і молодих працівників готельного бізнесу, харчової промисловості, виробництва напоїв і тютюнової промисловості.

www.ngg.net/unsere-ngg/gruppen-in-ngg/junge-ngg/

Junge BAU

Стажери та молоді працівники, зайняті в будівництві та ремеслах, а також в сільському господарстві, об'єднуються в IG BAU.

www.igbau.de/Junge_BAU.html

Junge Gruppe (GdP)

Якщо ти стажер або молодий працівник поліції, молодіжна організація профспілки поліції представляє твої інтереси.

www.gdp.de/JungeGruppe

Служби міграції молоді

У Німеччині існує понад 450 служб міграції молоді, які надають консультації на різних мовах, наприклад, із питань проживання, навчання й освіти, персоналізації чи навіть з фінансових питань.

Огляд й адреси поблизу:

www.jmd-portal.de

Онлайн-консультації: www.jmd4you.de

Агентство з працевлаштування

Агентство з працевлаштування консультує з питань професійної орієнтації в професійних інформаційних центрах та з питань пошуку професійної освіти. До того ж там ти можеш подати заяву на отримання Berufsausbildungsbeihilfe (допомоги на професійне навчання).

Загальна інформація та місцеві агентства з працевлаштування:

www.arbeitsagentur.de

Дошка оголошень про вакансії:

www.jobboerse.arbeitsagentur.de

Вихідні дані

Редакція:

Анна Каспарян

Особа, відповідальна за зміст:

Крістоф Беккер

Видавець:

Федеральний виконавчий комітет DGB
Henriette-Herz-Platz 2,
10178 Berlin (Берлін)

Дизайн:

schrenkwerk

Автори фото:

фото з обкладинки:

Markus W. Lambrecht / Fotolia

стор. 02: Andi Weiland

стор. 06: MarioGuti / iStock

стор. 08: alvarez / iStock

стор. 10: polkadot_photo / Shutterstock

стор. 11: SolStock / iStock

стор. 13: alvarez / iStock

стор. 15: Christian Mang

стор. 16: Christian Mang

Ця публікація є виданням DGB-Jugend. Фінансується за рахунок коштів BMFSFJ

SOLIDARITÄT GEHT IMMER!

